

Piotr Mickiewicz: Bałtyk jako obszar występowania najpoważniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa energetycznego Polski

Prawdopodobieństwo przeprowadzenia na akwenie Morza Bałtyckiego aktów o charakterze dywersyjno-sabotażowym uzasadnia struktura sił specjalnych Floty Bałtyckiej. Są to oddziały Departamentu Operacji Specjalnych Marynarki Wojennej szkolone do prowadzenia różnorodnych misji bojowych na akwenach morza otwartego, wodach przybrzeżnych oraz wodach śródlądowych. Ich trzon stanowią samodzielne oddziały rozpoznania morskiego – pisze Piotr Mickiewicz w „Teologii Politycznej Co Tydzień”: „Atomowa racja stanu”.

Budowa suwerenności energetycznej jest najpoważniejszym wyzwaniem dla bezpieczeństwa państw wschodniej i południowej części Europy Bałtyckiej. Jej znaczenie niepomniernie wzrosło po agresji na Ukrainę i zmianie w rosyjskiej strategii statusu polityczno-gospodarczego zlewiska Morza Bałtyckiego (akwen „ważny” a nie „istotny”). W wyniku zaistnienia tych decyzji w regionie bałtyckim wykreowała się nowa sytuacja polityczna, która zasadniczo zmieniła suwerenność energetyczną państw bałtyckich. Zostały one zmuszone do znacznego poszerzenia zakresu działań w sferze bezpieczeństwa energetycznego definiowanego zarówno jako „nieprzerwana dostępność źródeł energii i ich przystępność cenowa”, jak i „zapewnienie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób uzasadniony technicznie i ekonomicznie, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska”. Bez

względu na sposób definiowania tego pojęcia przez państwa regionu prowadzone przez nie przedsięwzięcia w obecnej i perspektywicznej sytuacji politycznej powinny także uwzględniać problematykę ochrony instalacji energetycznych i systemów przesyłowych przed aktami sabotażu, dywersji czy też innej formy ataku motywowanego czynnikiem politycznym. Jest to szczególnie istotne w przypadku państwa polskiego, którego suwerenność energetyczna została oparta na dwóch składowych w postaci samodzielnej budowy systemu dostaw nośników energii oraz poszerzeniu miksu energetycznego dzięki nowym inwestycjom i włączeniu w zintegrowaną europejską sieć energetyczną.

„Morskie” uwarunkowania bezpieczeństwa energetycznego Polski

Praktyczna realizacja planu zapewniania suwerenności energetycznej to pięć filarów będących elementami powyższych składowych. Dwa z nich, czyli elektrownia jądrowa zbudowana na wybrzeżu środkowej części Bałtyku Południowego oraz morskie farmy wiatrowe ulokowane na akwenach morskich Ławicy Słupskiej to filary przyszłościowe. Trzy pozostałe w postaci morskiego systemu dostaw nośników energii, gazociągu Baltic Pipe oraz podmorskiego kabla energetycznego (SwePol) zwiększyły poziom bezpieczeństwa energetycznego państwa. Bezsprzecznie polski system energetyczny zapewnia dywersyfikację energetyczną w dwóch zasadniczych wymiarach: poszerzenia dotychczasowego miksu energetycznego i kierunków dostaw oraz zapewnia możliwość samych dostaw energii elektrycznej w sytuacji kryzysowej. Równocześnie jednak stał się on podatny na zagrożenie w postaci wrogiego oddziaływania innych graczy zainteresowanych destabilizacją polityczną czy gospodarczą państwa polskiego. Wskazać tu można zarówno na organizacje stricte terrorystyczne, tzw.

„aktywistów jednej sprawy”, jak i graczy państwowych, w tym tych zainteresowanych ograniczeniem zakresu polskiej dywersyfikacji energetycznej. W konsekwencji uznać należy, że niewątpliwy sukces w postaci uniezależnienia się od dostaw nośników energii i paliw z obszaru Federacji Rosyjskiej i jej państw satelickich paradoksalnie ograniczył poziom bezpieczeństwa energetycznego Polski, kreując zagrożenia w postaci aktów dywersji i sabotażu. Jako państwo stajemy się bowiem celem rosyjskiego oddziaływania, a efektywną jego formą staje się atak na systemy transportowe i przeładunkowe nośników energii oraz instalacje ją produkujące. Z zestawu bałtyckich instalacji morskich za szczególnie podatne na działania dywersyjno-sabotażowe uznać należy morskie farmy wiatrowe (MFW). System ich ochrony jest bowiem skoncentrowany na likwidacji zagrożeń wynikających z ich eksploatacji, a nie ochrony przed działaniami zewnętrznymi. Istniejące i wymagane przez krajowe instytucje nadzorujące ich funkcjonowanie procedury odnoszą się do zagrożeń w postaci pożaru, uszkodzenia konstrukcji, wybuchem wynikającym z niewłaściwej eksploatacji urządzeń i sprzętu i w praktyce są skoncentrowane na ochronie załogi oraz przeprowadzeniu ewentualnej ewakuacji. Jedynymi procedurami odnoszącymi się w ograniczonym stopniu do ochrony antydywersyjnej są rozwiązania określające sposób postępowania w sytuacji nieuprawnionego wejścia na obiekt instalacji morskiej oraz ataku cybernetycznego. W dodatku zarówno farmom wiatrowym, jak i platformom wydobywczym, zgodnie z zapisami prawa morza nie można nadać statusu sztucznej wyspy, co uniemożliwia wytyczenie wokół nich strefy antydostępowej w oparciu o definicję morza terytorialnego. Równie łatwym celem są jednostki transportujące nośniki energii, ale w tym przypadku celem będzie raczej przerwanie ciągłości dostaw niż ich zniszczenie, gdyż konsekwencją takowego ataku będzie katastrofa ekologiczna wynikająca z rozlewu olejowego. Za niezwykle groźne uznać należy prawdopodobieństwo uszkodzenia

systemów przesyłowych gazu czy też energii elektrycznej. Zwłaszcza że te ostatnie z założenia mają być kreowane w sytuacji wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną w państwie-importerze.

Tabela

Potencjalne rodzaje i środki ataku na instalacje morskie

Środowisko	Instrument	Dostępność	Skala zniszczeń
Terminal gazowy			
Atak z morza	Sterowane pojazdy ROV/AUV	wysoka	znaczny
	Szybka jednostka z ładunkiem wybuchowym	wysoka	znaczny
	Ostrzał z jednostki nawodnej	niska	średni
	Zespół nurków-minerów	wysoka	niski
Atak z powietrza	powietrzne systemy i jednostki bezpilotowe	średnia	znaczny
	samolot sportowy	niska	znaczny
	motolotnia	średnia	niskie/średnie
Gazowiec/zbiornikowiec			
Atak z morza	Mina morska/WBIED	wysoka	znaczny
	Szybka jednostka z ładunkiem wybuchowym	wysoka	znaczny
	Nawodna jednostka upozorowana	wysoki	wysoki
	Zespół nurków	wysoka	niski
	Miniaturowe okręty podwodne	średni	znaczny
	Sterowane pojazdy ROV/AUV	wysoka	znaczny
Atak z powietrza	powietrzne systemy i jednostki bezpilotowe	średnia	średni
Kable podmorskie			
Atak z morza	Sterowane pojazdy ROV/AUV	wysoka	znaczny
	Zespół nurków-minerów	wysoka	niski
Gazowe systemy przesyłowe			
Atak z morza	Sterowane pojazdy ROV/AUV	wysoka	znaczny
	Zespół nurków-minerów	wysoka	znaczny
	Miniaturowe okręty podwodne	średni	znaczny
Morskie Farmy Wiatrowe i Platformy wydobywcze			
Atak z morza	jednostka nawodna prowadząca żeglugę (uszkodzenie konstrukcji)	wysoka	znaczny
	Zespół nurków-minerów	wysoka	niski
	Atak cybernetyczny	wysoka	znaczny
	Desant (opанowanie obiektu)	wysoka	znaczny
	Zespół nurków-minerów (uszkodzenie systemów przesyłowych na brzeg lub przejęcie kontroli nad sieciami światłowodowymi)	wysoka	średni
	WBIED rozmieszczone przy wykorzystaniu statków badawczych	wysoka	wysoki
Atak z powietrza	powietrzne systemy i jednostki bezpilotowe	średnia	średni

Źródło: Opracowanie własne.

Prawdopodobieństwo przeprowadzenia na akwenie Morza Bałtyckiego wskazanych aktów o charakterze dywersyjno-sabotażowym uzasadnia także struktura sił specjalnych Floty Bałtyckiej. Są to oddziały Departamentu Operacji Specjalnych Marynarki Wojennej szkolone do prowadzenia różnorodnych misji bojowych na akwenach morza otwartego, wodach przybrzeżnych oraz wodach śródlądowych. Ich trzon stanowią samodzielne oddziały rozpoznania morskiego (nurków bojowych) GRU, tzw. OMRP (Отдельный Морской Разведывательный Пункт) oraz pododdziały morskich wojsk specjalnych. Na Bałtyku operują głównie tzw. Подводные Разноплановые Силы И Средства (PDSS). Oddziały te są wykorzystywane głównie do realizacji zadań o charakterze wywiadowczym, rozpoznawczym i sabotażowym w rejonach przybrzeżnych. Formalnie ich zadaniem jest obrona przeciwdywersyjna własnych baz, ale mogą z powiedzeniem prowadzić operacje ofensywne. Poza uzbrojeniem indywidualnym pozwalającym na ostrzał w zależności od głębokości zanurzenia nurka na odległość od 40 do 10 metrów na ich wyposażeniu znajdują się pojazdy, skutery podwodne różnych typów kutry i poduszkowce desantowe. Oceniając potencjał jednostek rosyjskich sił specjalnych uznać można, iż pozwala on właśnie na skryte i szybkie przeprowadzenie operacji opanowania instalacji morskiej lub jej uszkodzenie, uszkodzenie podmorskich kabli energetycznych oraz przeprowadzenie operacji sabotażowo-dywersyjnej na brzegowe instalacje morskie lub statki handlowe na redach portów państw bałtyckich. Taka ocena zakresu potencjalnych zagrożeń dla polskiego systemu energetycznego oraz zdolności do zakłócania jego funkcjonowania powoduje, że zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Polski wymaga wdrożenia rozwiązań prawnych i organizacyjnych pozwalających na realną i prowadzoną w

czasie rzeczywistym ochronę elementów jego pięciu filarów. Musi ona uwzględniać możliwość reakcji na pojawiające się symptomy zagrożenia jak np., manewrowanie jednostek morskich w pobliżu instalacji morskich, trasach żeglugowych czy trasach ułożenia podmorskich systemów przesyłowych. Innym wymogiem funkcjonowania tego systemu staje się konieczność ciągłego monitorowania sytuacji podwodnej oraz powietrznej w ich pobliżu. Wymaga to znacznej rozbudowy potencjału Marynarki Wojennej, Straży Granicznej oraz krajowej administracji morskiej.

Piotr Mickiewicz

*Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa
Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury*



Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
